

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MUSIQIY BILIMNI RIVOJLANTIRISHDA ESTETIK MADANIYAT VA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH KOMPETENSIYASINI QO'LLASH YO'LLARI

Mehriniso Zoirova Xurshid qizi

Xalqaro innovatsion universiteti "Pedagogika kafedrasi" o'qituvchisi

Annotatsiya: Tezida "Milliy o'quv dasturi" da belgilangan amaliy fanlar uchun qabul qilingan 3 ta asosiy kompetensiyalardan biri Estetik madaniyat va ijodkorlikni rivojlantirish kompetensiyasidan amaliyotda qanday foydalanish mumkinligi haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, boshlang'ich sinflar, steam, darsliklar, rasm, texnologiya, tabiat, tarbiya, musiqa savodi, musiqa tinglash.

Yurtimiz farzandlari, o'quvchi yoshlar, talabalarimizning shiddat bilan rivojlanayotgan bu davrda o'z mustaqil fikrlari, qarashlari, qiziqishlari erkinlik ostida olib borilmoqda. Demoqchiman-ki mamlakatimizdagi berilayotgan imkoniyatlar faqat shaxsning foydasiga xizmat qilmoqda va biz buni vaqtida qadriga yetishimiz lozim.

Har qanday o'quv dargohlarida ta'lim mazmunining asosi va sifati o'qituvchi olib boradigan metodika asosida quriladi. O'quvchilar boshlang'ich sinfdan toki Oliy ta'lim dargohlarini tamomlab bir kasb egasi bo'lgunga qadar ustozlari metodikasi asosida qurilgan bilimlar asosida shakllanadi. Ta'lim beruvchining metodikasi shu qadar kuchli bo'lishi kerakki ham pedagogik, ham psixologik, ham madaniy, ma'rifiy jihatdan yuqori shakllangan bo'lsa o'quvchi ongiga bu bilimlarni yetib borishida bo'shliq qoldirmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi tizimida musiqa madaniyati fanini o'qitish va rivojlantirish konsepsiyasi, O'zbekiston Respublikasini 2035- yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019- yil 29.04 dagi PF-5712 sonli farmoni asosida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi "Maktabgacha va maktab ta'limini rivojlantirish konsepsiyasi" va 2020- yil 23- sentyabrdagi "Milliy o'quv dasturi" qabul qilindi. Bu Milliy o'quv dasturida amaliy fanlarni shu jumladan musiqa madaniyati fanini ham STEAM dasturi orqali o'qitishni joriy etdi. Steam ta'limi DTS asosida beriladigan bilim, ko'nikma va malakalarni ilmiy jihatdan qanday qilib kundalik hayot bilan bog'liq ekanligini ko'rsatish, ijodkorlik va yangiliklar yaratishni rivojlantirishga qaratilgan ta'limdir.

Bugunga qadar yaratilgan ilmiy adabiyotlarda musiqiy bilimga ega bo'luvchi o'quvchi yoshlarni mustaqil, ijodiy fikrlashga, o'z- o'zini shakllantirish va rivojlantirishga o'rgatish borasida turlicha qarashlar, fikrlar mavjud. Musiqiy ta'lim mutaxassisleri metodistlari fikricha o'quvchini ijodiy, mustaqil fikrlashga o'rgatish mustaqillik davri o'zbek pedagogikasining eng dolzarb vazifalaridan deb topganlar va bu fikrlar juda asosli. Har bir fan uchun va tayanch kompetensiyalar bu qarashlarga yordam beradi. Amaliy fanlar uchun 3 ta kompetensiya asos qilib olingan bo'lsa shulardan biri "Estetik madaniyat va ijodkorlikni rivojlantirish" kompetensiyasi sanaladi. Bunda o'qituvchilar o'quvchilarni nazariy bilimlar bilan chegaralanmasdan amaliyot bilan ishlash ko'zda tutilgan. Musiqa madaniyati darslarida o'quvchilarni estetik madaniyatini rivojlantirishimizda faqat musiqa madaniyati fani uchun emas balki boshqa fanlar bilan integratsiyani bog'lagan holda olib boriladi. "Estetik tarbiya – estetik his tuyg'u estetik ong va munosabatni shakllantirishga qaratilgan tarbiyaning alohida shakli. Estetik tarbiyaning maqsadi o'quvchilarda shaxsning har tomonlama rivojlanishi uchun axloqiy insonparvarlik ideallarini, go'zallikni ko'ra olish his qilish, tushunish va yaratish ko'nikmalarini shakllantirish¹", kabilarni o'ziga maqsad qilib oladi.

Sinfxonada 30- 20 ga yaqin o'quvchi bo'lsa ularning hammasini san'atni sevadi, yoki estetik his tuyg'u va tarbiyaga ega deb aytolmaymiz. Boshlang'ich sinfdan bu tarbiyani olib borishda esa musiqa darslarida musiqa tinglash faoliyati bizga katta yordam beradi. O'quvchilarning musiqa tinglash jarayonida ularning hayoliy tasavvurlarini uyg'otish va uni qog'ozga tushirish metodikasini qo'llash va musiqa tinglash jarayonlaridagi tasavvur reaksiyalari bilan suhbat qurib o'rtoqlashish esa ularda mustqail fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bu uchun biz rasm, texnologiya, o'qish, atrofimizdagi olam, tarbiya kabi fanlardan foydalansak, ham fanlar aro integratsiyani bog'laymiz, ham kompetensiyaning asosiy mazmunini ochib berishimiz mumkin.

Ijodkorlikni rivojlantirishda esa nazariy bilimlarga asoslanib amaliy faoliyatda qo'llash muhimdir. O'quvchilarni dars jarayonida qiziqish uyg'otishda, estetikasini, madaniyatini yukaltirishda, ijodkorlikni oshirishda ularga o'tiladigan dars jarayoni va sinf xona tashqi muhit jihozlanishi, tashqi muhitdagi go'zallik ham katta ahamiyatga ega. Musiqa madaniyati fani o'qituvchisi dars jarayonida ko'rgazmali qurollar, yuqorida aytilgandek boshqa amaliy fanlarga doir rasmlar, xilma- xil qo'l mehnatlari orqali yaratilgan narsalarning hech bo'lmaganda sur'atlarini ko'rsatib, ularni mavzuga

¹ Maqola. "O'quvchilarni estetik tarbiyalashni rivojlantirish". G'G'ulomova. T- 2022.

munosib musiqaga mos qilib bog'lab ko'rsatish estitikaning ham ijodkorlikning ham o'sishiga katta yordam beradi.

Xulosa shuki tarbiyaning qay bosqichi va qay bo'g'inida bo'lishdan qat'iy nazar go'zallik, musiqa, san'at, madaniyat kishi ongiga tez va maqsadli kirib boradi va bu bilan ko'zlangan natijaga oson erishish mumkin. Ta'lim bosqichlarimizda musiqa madaniyati fani o'quvchini faqat estetik tarbiyalash va musiqa bilan tanishtirish emas balki, undagi qobilyatlarni yuzaga chiqarish va san'atimizni, milliy musiqa madaniyatimizni kelgusi avlod qo'ligacha yetib borishini mustahkam ta'minlashdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ibrohimov O.A., Xudoev G'.M. "Musiq tarixi". Toshkent-2018
2. N.Yuldasheva, N.Raxmatova. "O'zbek musiqa adabiyoti". T. 2016.
3. "Musiq madaniyati fani o'qitilishida o'quvchilar kompetentligini oshirish texnologiyalari" nomli disseratatsiya. Termiz-2021. 30-31 betlar.
4. www.arxiv.uz